



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

לפני כבוד השופט גרשון גונטובניק

אוריאל ביאלה  
ע"י ב"כ עו"ד אסף ביטון

התובע

נגד

1. המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר)  
ע"י ב"כ עוה"ד רן קדם וגוני בלומנפלד  
הרצוג, פוקס, נאמן ושות', עורכי דין

הנתבעות

2. המועצה להשכלה גבוהה (פורמלי)  
ע"י ב"כ עוה"ד יאיר עשהאל ודן ליברמן  
ש. פרידמן, אברמזון ושות'

### פסק דין

1 סטודנט במוסד אקדמי ניגש לבחינה, ולמרבה הצער לא עבר אותה. מדובר בבחינה ובה שאלות  
2 ברירה ("בחינה אמריקאית"). היא נערכת באמצעות תוכנה מקוונת, המתעדת את הנבחן ואת סימון  
3 התשובות שלו. בהתאם לנהוג במקום, הסטודנטים לא מקבלים עותק של הבחינה עצמה עם סיומה,  
4 שכן המוסד האקדמי מעוניין לעשות שימוש בשאלות גם בבחינות עתידיות.

5 ככוונת הסטודנט להגיש ערעור על ציונו. ניתנה לו ההזדמנות לצפות בסרטון הבחינה תחת השגחה.  
6 זמינות לו התשובות שסימן. האם הוא זכאי לקבל גם עותק של סרטון הבחינה עצמו, ובו שאלות  
7 הבחינה? האם מוטלת בעניין זה חובה על המוסד האקדמי מכוח הדין או מכוח התקנון שלו?

8 בכך יש להכריע.

9 רקע

10 1. מר ביאלה (להלן גם **התובע**) הוא סטודנט למשפטים, הלומד במרכז האקדמי למשפט  
11 ולעסקים שברמת גן (להלן: **המרכז**). הוא ניגש מספר פעמים לבחינה בקורס "היבטים  
12 פרוצדורליים של המשפט הפרטי" אך ללא הצלחה. מדובר בקורס האחרון שנותר לו לעבור  
13 לצורך השלמת התואר הראשון במשפטים.

14 2. בתאריך 21.10.21 ניגש מר ביאלה לבחינה נוספת בקורס, שכללה שאלות ברירה ("בחינה  
15 אמריקאית"). הבחינה הוגדרה כ"חסויה", ומכאן שבסיומה לא היו רשאים הסטודנטים



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

- 1 הנבחרים להשאיר אצלם את הטופס שלה, הכולל את שאלון הבחינה. היא הועברה באופן  
2 מקוון באמצעות תוכנת מחשב בשם "תומקס", אשר בין היתר מקליטה את מהלך הבחינה  
3 ואת הנבחרים, ומתעדת את סימון התשובות וגם את השינויים בהן, שבוצעו במהלך הבחינה.  
4 עם סיומה מופק דף סיכום המכיל את תשובת הנבחן.  
5 התובע לא עבר את הבחינה.
3. ביום 22.12.21 התקיים במרכז יום מרוכז לערעורים. במועד זה קיבלו המשתתפים את טופס  
6 הבחינה המקורי, כפי שהוכן על ידי המרצה ושהועלה לתוכנת התומקס (טופס 0). עוד קיבלו  
7 הסטודנטים את דפי התשובות שלהם, שאותם יכלו להשוות לטופס ה-0. התובע טען כי נפלה  
8 טעות בבדיקה ביחס ל-11 שאלות, שכן הוא סימן תשובות אחרות מאלה המצויות בדף  
9 הסיכום.  
10
4. בינתיים הודיעה דיקנית הפקולטה למשפטים של המרכז, פרופ' גילה שטופלר, כי תעשה  
11 שימוש בסמכותה בהתאם לסעיף 68(ח) לתקנון הלימודים, לשלול את האפשרות לערעור  
12 כאשר המבחן הוא בנוסח שאלות ברירה. להלן כמה מההוראות הרלוונטיות של חלק זה של  
13 התקנון:  
14
- 15 **68. ערעור על ציוני בחינות**
- 16 (א) תלמיד רשאי לערער על ציונו בבחינה.
- 17 (ב) תלמיד השוקל להגיש ערעור זכאי לקבל גישה לעותק המחברת  
18 באתר האינטרנט או לעיין במחברת הבחינה שלו במועדים  
19 שיפורסמו באתר האינטרנט, ובמידת האפשר לקבל מהמורה הסבר  
20 בכתב או בעל-פה על תוכן הבחינה [...].  
21 ...
- 22 (ח) הדיקן רשאי לשלול את אפשרות הערעור על ציון הבחינה אם  
23 הציון ניתן על ידי יותר מבוחן אחד או אם הבחינה היא בצורת שאלון  
24 "ברירה" (בחינה "אמריקאית"). אין זכות ערעור על ציון של בחינה  
25 בעל פה, שנערכה במעמד של יותר מבוחן אחד.  
26 ...
- 27 (י) תלמיד רשאי לקבל העתק של מחברת הבחינה שלו [ו]לקבל  
28 אפשרות להוריד העתק של מחברת הבחינה שלו מאתר האינטרנט  
29 של המרכז.





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

1 התובע לא השלים עם החלטה זו, והמשיך וטען שנפלו טעויות רבות בבחינה שנבחן. על רקע  
2 זה צפתה דיקנית הסטודנטית בסרטון הבחינה. היא הגיעה למסקנה כי קיימת הלימה מלאה  
3 בין ציון התובע ובין התשובות שסומנו על ידו במהלך הבחינה. דיקנית הסטודנטים תיעדה  
4 בכתב את מספר השאלה בטופס ה-0, את מיקומה בתוכנת התומקס, את מועד סימון התשובה  
5 על ידי התובע, ואת היות התשובות שגויות ביחס לשאלות הרלוונטיות. בחלק מהמקרים תועד  
6 התובע כשהוא מסמן תשובות נכונות, אך לאחר מכן משנה אותן לתשובות אחרות שאינן  
7 נכונות.

8 התובע המשיך ופנה בנושא, ולכן החליט המרכז לאפשר לו לצפות בסרטון ולאפשר לו לערער  
9 על ציונו. ביום 14.2.22 צפה התובע בסרטון הבחינה בנוכחות משגיח מטעם המרכז. לשיטתו,  
10 המשגיח הריץ קדימה במעמד זה חלקים של הסרטון. לאחר מכן מר ביאלה הגיש ערעור ובו  
11 טען לטעות טכנית בבדיקה. הפעם נבדק הערעור על ידי מנהלת מדור הבחינות, ונמצא כי לא  
12 נפל פגם בבדיקת הבחינה. ערעורו נדחה ביום 22.2.22.

13 לשיטת המרכז התובע הטריד גורמים שונים ואף פנה לטלפונים הניידים הפרטיים של עובדיו.  
14 על רקע זה גם מנכ"לית המרכז צפתה בסרטון וגם היא הגיעה למסקנה שלא נפלה טעות בציון  
15 הבחינה. התובע מנגד מכחיש את אפיונו על ידי המרכז כגורם מטריד. כך או כך, הצדדים ניהלו  
16 תכתובות שונות, במהלכן ביקש התובע לקבל לידי עותק של סרטון הבחינה. ביום 17.5.22  
17 התקבלה תשובת המרכז הדוחה את בקשתו.

18 5. מכאן התובענה שלפני.

19 **החוק והתובענה**

20 6. התובע עותר בתביעתו לסעד הצהרתי לפיו המרכז הפר את הוראות סעיף 15(ג) לחוק זכויות  
21 הסטודנט התשס"ז-2007 (להלן: **החוק** או **חוק זכויות הסטודנט**), וזאת שעה שלא נמסר לו  
22 עותק של מחברת הבחינה. וכך קובע החוק:

23 **בחינות ועבודות**

24 15. (א) מוסד יפרסם את מועדיה של כל בחינה מסכמת בקורסים  
25 השונים (בסעיף זה – בחינה) סמוך למועד הרישום לקורסים; כל  
26 שינוי במועד בחינה יובא לידיעת הסטודנטים.

27 (ב) סטודנט לתואר ראשון זכאי להיבחן בכל בחינה, לרבות בחינות  
28 בקורסי יסוד, בשנה שבה נלמד הקורס, בשני מועדים שקבע המוסד,  
29 בלא קשר לרמת הישגיו בבחינות הקודמות באותם תנאים ובלא





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

1 פגיעה בזכויותיו של הסטודנט, וזאת בהתאם לנוהלי המוסד, לרבות  
2 לענין אופן הרישום לבחינה והציון הקובע.  
3 [...]

4 (ג) מוסד יאפשר לסטודנט לעיין בכל מחברת בחינה שנבחן בה ובכל  
5 עבודה מסכמת בקורס שהגיש לאחר בדיקתן ופרסום הציונים שלהן,  
6 וכן רשאי הוא לקבל העתק מהן, בתמורה לעלות העותק.

7 (ד) סטודנט זכאי לערער על ציון של בחינה או עבודה, כאמור בסעיף  
8 קטן (ג), ובלבד שעיון בבחינה או בעבודה טרם הגשת הערעור  
9 (ההדגשות הוספו).

10 כאמור, לשיטת התובע הוראות החוק דורשות מהמרכז למסור לו את עותק הבחינה, ובעניינינו  
11 עותק הבחינה הוא הסרטון הרלוונטי. לאחר מכן יהיה מקום להורות למרכז להזין לתובע את  
12 הציון הסופי בבחינה התואם את תשובותיו.

13 התובענה הוגשה נגד המרכז, כמי שמסרב להעביר לידי את עותק הסרטון וכן נגד המועצה  
14 להשכלה גבוהה בישראל (להלן: **המועצה או המועצה להשכלה גבוהה**), המפקחת על כלל  
15 המוסדות האקדמיים בארץ, וזאת מכוח מחויבותיה כתאגיד סטטוטורי.

16 7. לצד התובענה הגיש התובע בקשה לסעד זמני, בה עתר לקבלת עותק מסרטון הבחינה  
17 ולחילופין להורות למועצה למסור את עמדתה ואת הנחיותיה בנושא קבלת עותק ממחברת  
18 הבחינה לידי **"בראי סעיף 15(ג) לחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007"**. הואיל והסעד  
19 הזמני שהתבקש חפף במידה רבה לסעד הסופי המבוקש בתובענה מצאתי לדחות את הבקשה.  
20 יחד עם זאת, היות שהשאלה שעל הפרק היא משפטית בעיקרה, ונוגעת בפרשנות הנאותה של  
21 חוק זכויות הסטודנט, הצדדים הסכימו כי המחלוקת ביניהם תלוּבן בדרך של סיכומים בכתב  
22 וכך נעשה.

### 23 עיקרי טענות הצדדים:

24 8. **התובע** טוען כי המרכז, כמוסד אקדמי להשכלה גבוהה, קרוב להגדרת גוף "דו מהותי", הכפוף  
25 גם לעקרונות המשפט הציבורי. עליו לפעול בשקיפות, בתום לב וביושר. בנוסף, התנגדות  
26 המרכז להעביר לידי עותק קשיח ממחברת הבחינה, ובמקרה הנוכחי את הסרטון המתעד את  
27 מהלך הבחינה ופתרונה, מפרה את סעיף 15(ג) לחוק זכויות הסטודנט.

28 הצפייה בסרטון שנעשתה על ידו אינה שקולה להגדרת "עותק" כאמור בחוק, ויש לפרש את  
29 המונח כעותק פיסי שניתן בידי המבקש. לשון החוק מחייבת הפרדה בין זכות העיון, המוזכרת





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

- 1 בסיפא של 15(ג) לחוק, ובין הזכות "לקבל" את העותק המצוינת ברישא של הסעיף. שעה  
2 שעותק הבחינה אינו בידו אין הוא יכול לראות בבירור אילו תשובות סימן ביחס לשאלות  
3 שבמחלוקת. על כן, זכות העיון שלו נפגעה. בהתאם לאמור בחוק הוא זכאי לקבל עותק  
4 ממחברת הבחינה, קרי את השאלות והתשובות שסומנו על ידו, ורק לאחר מכן יוכל לקבל את  
5 התמונה המלאה בעניינו, ולהמשיך לבחון אם הוא מבקש להגיש ערעור.
- 6 עמדתו של המרכז מנוגדת לחוק ולמעשה היא מנוגדת גם לתקנון שלו, הקובע בסעיף 68(י) כי  
7 התלמיד במוסד רשאי לקבל העתק של מחברת הבחינה שלו, ולהוריד עותק של מחברת  
8 הבחינה מאתר האינטרנט של המרכז. בנסיבות המקרה לא מדובר בערעור טכני, והבחינה  
9 האמורה היא המפרידה בינו ובין סיום התואר. על רקע זה לא יכול המרכז להישמע בטענה  
10 שהתנהלותו נופלת לגדר החופש האקדמי השמור לו, שהרי עליו לקיים את הוראות החוק ואף  
11 את הוראות התקנון שלו עצמו. ומכול מקום עליו להכפיף עצמו לנורמות ציבוריות ראויות של  
12 שקיפות.
- 13 מוסיף התובע וטוען כי לא היה מקום שהמועצה להשכלה גבוהה תתנגד לבקשתו לסעד זמני.  
14 עמדתה כפי שהובעה שם אינה הולמת את הפרשנות שהיא מציגה לציבור הרחב באתר  
15 האינטרנט שלה, שם נכתב כי "מוסד יאפשר לסטודנט לעיין בכל מחברת בחינה שנבחן בה  
16 ובכל עבודה מסכמת בקורס שהגיש לאחר בדיקתן ופרסום הציונים שלהן, וכן רשאי הוא  
17 לקבל העתק, בתמורה לעלות העותק".
- 18 9. **הנתבעים** טוענים שניהם כי יש לסלק את התובענה על הסף.
- 19 המועצה להשכלה גבוהה מפנה לסעיף 15(ד)(2) לחוק יסוד: השפיטה, שהוא החולש על טענות  
20 התובע, ככל שהן מכוונות כלפיה. מכאן שככל שהתובע עותר לסעד נגדה, הרי שהכתובת לברר  
21 את טענותיו מצויה בבית המשפט העליון בירושלים בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק.
- 22 המרכז מצדו מפנה את תשומת הלב לסעיף 33 לחוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג-1973 (להלן:  
23 **חוק החוזים**), הקובע כי הכרעה או הערכה הנוגעת במתן ציון או תואר אינן נושא לדיון בבית  
24 המשפט.
- 25 10. לגופם של דברים **המרכז** טוען כי התובע החליט לפתוח נגדו במלחמת התשה. המערכת  
26 הממוחשבת שעל הפרק, מערכת התומקס, נהנית משיעור טעויות אפסי במתן הציונים. בנוסף,  
27 וכדי להפיס את דעת התובע, צפו בסרטון באופן נפרד ובלתי תלוי ראש מדור הבחינות, דיקנית  
28 הסטודנטים ואפילו מנכ"לית המרכז. כולן הגיעו למסקנה שקיימת הלימה מלאה בין הציון



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

- 1 שניתן לו ובין התשובות שסימן.
- 2 מעבר לכך, אין מקום להמציא את הבחינות עצמן, וזאת נוכח מדיניות המרכז לפיה טופסי  
3 בחינה מסוימים יותרו חסויים, ולא יימסר עותק שלהם לסטודנטים. הדבר נופל לליבת שיקול  
4 הדעת האקדמי שלו. בניגוד לנטען, לא עומדת לתובע הזכות לקבל את סרטון הבחינה, שמהווה  
5 את "טופס הבחינה", במובחן מטופס התשובות שקיבל לידיו, המהווה את "מחברת הבחינה".  
6 לשיטת המרכז, הוא צועד בהתאם לאסדרת המל"ג ולפיה מוסדות אקדמאים יכולים לקבוע  
7 כי טופסי בחינה מסוימים יותרו חסויים. וכאמור, בחינתו הקונקרטי של התובע נבחנה ולא  
8 נמצאה טעות בבדיקה. התובע עצמו צפה בסרטון הבחינה. כאמור, השגותיו נבדקו ונדחו.  
9 המרכז אף הציע כי בית המשפט יצפה בסרטון בעצמו.
- 10 מכל מקום, ההיענות לסעד המבוקש בתובענה תפגע במוסדות השונים להשכלה גבוהה. היא  
11 תסכל את האפשרות לפתח מאגר של שאלות ברירה, שניתן יהיה להשתמש בו במספר בחינות.  
12 זאת משום שככל שייאלצו מוסדות אקדמאים לחשוף את הבחינות הללו, הרי שלא ניתן יהיה  
13 עוד לעשות בהן שימוש בשאלות שבהן בעתיד.
- 14 11. **המועצה להשכלה גבוהה** ציינה כי היא מופקדת על התווית המדיניות לפיתוחה ולקידומה של  
15 מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל. לשיטתה, כאמור, יש לסלק את התביעה, ככל שהיא  
16 מכוונת נגדה, על הסף. אלא שיש לדחות את עמדת התובע גם לגופם של דברים.
- 17 כך, המועצה השיבה לפונים שונים שפנו אליה כי ביחס למבחנים רב-בררתיים המוסדות  
18 האקדמיים רשאים שלא לאפשר את צילום טופס הבחינה אלא עיון בו בלבד, וזאת כדי לשמור  
19 על מאגר השאלות לשימוש עתידי. גישה זו משקפת איזון נאות בין היקף הזכות מכוח סעיף  
20 15(ג) לחוק זכויות הסטודנט, ובין האינטרס הציבורי בשמירה על טוהר הבחינות והרצון של  
21 המוסדות האקדמיים לעשות שימוש חוזר בחלק מהשאלות מסוג זה. מטרתו המרכזית של  
22 סעיף 15(ג) היא לאפשר לסטודנטים הנבחנים למצות את זכות הערעור שלהם. בנסיבות העניין  
23 ניתנה לסטודנט האפשרות לעיין בסרטון הבחינה ולצלם את טופס המענה למבחן, ודי בכך כדי  
24 לעמוד בדרישות החוק.
- 25 לחילופין, המועצה טוענת כי עמידת התובע על קבלת הסרטון עולה כדי עמידה על זכות בחוסר  
26 תום לב. מדובר בבחינה המורכבת משאלות רב ברירה, שלא דרוש זמן רב לעיון במחברת  
27 הבחינה שלהן ובתשובות כדי לעמוד על פשר הציון. וזאת בשונה מבחינה בה התשובות הן  
28 מילוליות וארוכות. בנסיבות הנוכחיות דרישתו של התובע לקבל העתק ממחברת הבחינה  
29 לביתו היא עמידה דווקנית על זכות, וקשה לראות מה האינטרס הלגיטימי בבקשתו.
- 30 12. הצדדים העלו טענות שונות. עיקרן הוצג לעיל ולחלקן אדרש בהמשך. בשאר לא מצאתי צידוק



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

1 לסטות מהמסקנות אליהן הגעתי.

2 13. הגיעה עת ההכרעה.

### 3 דיון והכרעה

4 14. אקדים אחרית לראשית ואציין כי דין התביעה להידחות. ההתנהלות של המוסדות האקדמיים  
5 בכל הנוגע בבחינות ובבדיקתן מצויה בליבת שיקול הדעת שלהן. אכן, שיקול דעת זה אינו נטול  
6 גבולות. הוא כפוף לדין ולהסדרת המחוקק. זה ביקש לוודא כי תתאפשר לנבחנים הזדמנות  
7 נאותה להגיש ערעורים על ציוני הבחינות שנבחנו בהן. לשם כך הוא מצא לנכון להבחין הבחן  
8 היטב בין עותק הבחינה ובין מחברת הבחינה. המחוקק חייב מתן אפשרות עיון בבחינה  
9 ובמחברת הבחינה, אך חייב לאפשר העתקה של מחברת הבחינה בלבד. מכלול זה בא לאפשר  
10 לסטודנט לבסס ערעורו על תשתית מדויקת במידה וימצא לנכון להגישו. יחד עם זאת אין בכך  
11 כדי לחייב את המוסד לאפשר העתקה של הבחינה עצמה, כאשר הוצגו טעמים ראויים  
12 להימנעות זאת. וכאלה אכן הוצגו במקרה הנכחי.

13 נוכח אפיק ניתוח זה אינני נדרש לטענתה של המועצה להשכלה גבוהה כי את הטענות של מר  
14 ביאלה, ככל שהן מכוונות כלפיה, יש לברר בבית המשפט הגבוה לצדק.

### 15 ברקע הדברים: חופש אקדמי, אי שפיטות וגבולותיהם

16 15. לרשות המוסדות להשכלה גבוהה עומד שיקול דעת רחב בכל הנוגע באופן התנהלותם  
17 האקדמי. המחוקק הכיר בחופש האקדמי בצורה ברורה בחוק המועצה להשכלה גבוהה,  
18 התשי"ח-1958. סעיף 15 לחוק קובע כי:

#### 19 **15. חופש פעולה**

20 מוסד מוכר הוא בן חורין לכלכל עניניו האקדמיים והמינהליים,  
21 במסגרת תקציבו, כטוב בעיניו. בסעיף זה, "ענינים אקדמיים  
22 ומינהליים" – לרבות קביעת תכנית מחקר והוראה, מינוי רשויות  
23 המוסד, מינוי מורים והעלאתם בדרגה, קביעת שיטת הוראה ולימוד,  
24 וכל פעולה מדעית, חינוכית או משקית אחרת.

25 הייתה זו כב' השופטת, כתוארה אז, נאור שציינה כי "חופש האקדמי, כך נפסק, הוא  
26 מאבני הראשה של המחקר האקדמי ומוסדותיו. כמוהו כעקרונות היסוד של שיטתנו  
27 המשפטית, חופש הדעה והמצפון וחופש הדיבור והביטוי' [...]. הוא נועד ליצור במה  
28 חופשית להחלפת מידע, דעות ורעיונות ולהבטיח אפשרות לחתור להרחבת הידע האנושי ללא  
29 מורא ובהעדר התערבות חיצונית" (בג"ץ 3250/13 האוניברסיטה העברית בירושלים נ' שר





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

- 1 האוצר (פורסם במאגרים; 2015 בפסקה 7 לחוות דעתה)). אחת ממטרותיו של החופש האקדמי  
2 היא להגן על האקדמיה כמוסד מפני התערבות חיצונית, תהא זו התערבות ממשלתית או  
3 אחרת (להרחבה ראו יצחק (יאני) נבו "שני דגמים של חופש אקדמי: המקרה הישראלי"  
4 **תרבות דמוקרטית** 9 137 (תשס"ה)). זהו החופש האקדמי המוסדי, הפועל לצד החופש  
5 האקדמי האישי הנתון לכל חוקר ומרצה. כמובן שחופש פעולה זה אינו מותר ריק  
6 נורמטיבי. גם באותם תחומים שבהם הביקורת הממשלתית, הרגולטורית והשיפוטית  
7 היא מוגבלת, עדיין יש מקום לכללי אתיקה ולנורמות רלוונטיות נוספות (ראו אמנון  
8 רובינשטיין ויצחק פשה **סדקים באקדמיה** (2014); ברק מדינה "החופש האקדמי –  
9 בין אתיקה למשפט: ספרם של אמנון רובינשטיין ויצחק פשה 'סדקים באקדמיה' "  
10 **הפרקליט** נג 559 תשע"ה)).
- 11 16. במרכז הזירה במקרה הנוכחי עומדות הבחינות והערכתן ותחום זה מצוי בליבת שיקול הדעת  
12 האקדמי. בעניין זה ניתן לקבל אינדיקציה ברורה מסעיף 33 לחוק החוזים המורה אותנו כך:  
13 **חווה שלפיו יינתן ציון, תואר, פרס וכיוצא באלה על-פי הכרעה או**  
14 **הערכה של אחד הצדדים או של אדם שלישי, אין ההכרעה או**  
15 **ההערכה לפי החווה נושא לדיון בבית-משפט.**
- 16 ביחס לסעיף זה ציינו המלומדים פרידמן וכהן כי "ההנחה שביסודו של סעיף זה היא כי  
17 מדובר בחווה. כלומר, הסכם שהתקיימה בו הדרישה הבסיסית בדבר כוונה ליצירתו של יחס  
18 משפטי. רק חלק מחווה זה הוא בלתי שפיט, הוא החלק של ההכרעה או ההערכה. חלקו  
19 האחר, זה העוסק בצד המנהלי-כספי של התחרות או של מתן התואר, הוא שפיט לחלוטין"  
20 (דניאל פרידמן ונילי כהן חוזים 384 (כרך ראשון, 2018)).
- 21 17. ועדיין, החופש האקדמי אינו נטול גבולות. כפי שפסק כב' המשנה לנשיאה (בדימ') מלצר באחת  
22 הפרשות " 'חופש אקדמי אינו חזות הכל' [...], ולא ניתן להשתמש בו כתירוץ כדי להימנע  
23 מחובות שבדין או מנורמות מחייבות" (בג"ץ 8016/16 ברזון נ' מדינת ישראל (פורסם  
24 במאגרים; 2021; בפסקה 57 לחוות דעתו). כך באופן כללי וכך גם בענייני בחינות והערכתן.  
25 כפי שציין כב' השופט, כתוארו אז, ברק "כל שבא סעיף 33 לחוק החוזים (חלק כללי) לקבוע  
26 הוא, שבית המשפט לא ייתערב בשיקול-דעת מקצועי הקשור למתן ציון, תואר ופרס. אין  
27 בהוראה זו כדי להסיר מאופי היחסים בין סטודנט לבין אוניברסיטה את מהותם החוזית,  
28 ואין בו כדי לחסום דיון משפטי, במקום שהשאלה הדורשת הכרעה אינה נוגעת לשיקול-דעת  
29 מקצועי, כמו במקרה שלפנינו, שבו השאלה הרלוואנטית היא, מיהו האורגן המוסמך  
30 באוניברסיטה לקבלתן של החלטות אלו או אחרות" (ע"א 838/87 שני נ' אוניברסיטת תל  
31 אביב, פ"ד מב(2) 380, 382 (1988)).





## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22-06-1926 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

18. בענייננו מצא לנכון המחוקק להתערב בחופש האקדמי הנתון למוסדות להשכלה גבוהה. הוא חוקק את חוק זכויות הסטודנט ששם לו למטרה "לקבוע עקרונות לזכויות האזרח הישראלי ותושב ישראל לנגישות להשכלה גבוהה, ועקרונות לזכויות הסטודנט, מתוך הכרה במחויבות החברה בישראל לזכויות אלה ולשוויון הזדמנויות בהשכלה גבוהה" (סעיף 2 לחוק).
- במסגרת זו נמצא להסדיר גם את תחום הערעור על הבחינות, וכזכור סעיף 15(ג) לחוק קובע כי: "מוסד יאפשר לסטודנט לעיין בכל מחברת בחינה שנבחן בה ובכל עבודה מסכמת בקורס שהגיש לאחר בדיקתן ופרסום הציונים שלהן, וכן רשאי הוא לקבל העתק מהן, בתמורה לעלות העותק."
19. ברור כי הוראות החוק האמור מחייבות את המוסדות האקדמאיים השונים, והחופש האקדמי שלהן לנהל ענייניהן נסוג מפניהן. מהן הזכויות שהוראות סעיף 15 לחוק מעניקות למר ביאלה ולחבריו הסטודנטים? לפרשנות הסעיף ניגש כעת.
- חוק זכויות הסטודנט מעניק את האפשרות לקבל העתק של מחברת הבחינה, ובעניין זה קיים הבדל בין מחברת הבחינה ובין טופס הבחינה**
20. המחלוקת שבין הצדדים היא פרשנית. ונקודת המוצא למהלך הפרשני מצוי בלשון החוק. חוק זכויות הסטודנט הכיר בזכותם של הסטודנטים "לעיין בכל מחברת בחינה" שנבחנו בה, וכן לקבל העתק שלהן בתמורה לעלות העותק (סעיף 15(ג) לחוק).
- והמחוקק ידע להבחין היטב בין "מחברת בחינה" ובין "בחינה". סעיף 15 לחוק מחייב בפרסום מועדי הבחינה המסכמת (סעיף 15(א) לחוק). הוא קבע זכאות להיבחן בשני מועדים בבחינה (סעיף 15(ב)). הוא קובע כי "סטודנט זכאי לערער על ציון של בחינה או עבודה, כאמור בסעיף קטן (ג), ובלבד שעיין בבחינה או בעבודה טרם הגשת הערעור" (סעיף 15(ד)).
- מכאן שהסטודנט זכאי לערער על ציון בחינה. לשם כך הוא זכאי לעיין בבחינה בטרם הגשת הערעור. וכמו כן הוא זכאי לעיין במחברת הבחינה וזכאי לקבל העתק שלה. אלא שהמחוקק נמנע מלהכיר בזכותו של הסטודנט לקבל העתק של הבחינה.
21. פרשנות זו עולה בקנה אחד עם תכלית החוק.
- תכלית זו שמה את הדגש על קיומה של זכות ערעור אפקטיבית לסטודנטים על ציוני הבחינות שנבחנו בהן. כך עולה מדברי ההסבר הנלווים להצעת חוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007 ה"ח 148 (הצעה מס' 145). שם צוין כי סעיף 15 בא לאפשר "לעיין במחברת הבחינה ולערער על תוצאות בדיקתן". כלומר, זכות העיון נגזרת מתוך הזכות לערעור על תוצאות הבדיקה. על



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

- 1 רקע זה ניתן להבין מדוע בחר המחוקק לדייק בהיקף הזכות ולייחד את זכות ההעסקה  
2 למחברת הבחינה. היא זו המהווה את הבסיס להגשתו של ערעור אפקטיבי, לאחר שמתאפשר  
3 עיון במחברת הבחינה ובבחינה עצמה.
- 4 .22. ועדיין, גם אם המחוקק מצא לנכון לקבוע היקף מתוחם לזכות ההעסקה יש לבדוק האם קיים  
5 צידוק לאי חשיפת מחברת הבחינה עצמה. אין מקום שהמוסד האקדמי ינהג בשרירות. אמות  
6 המידה המסדירות את פעולתו אינן מתמצות רק בהוראות החקיקה. בעניין זה טוען התובע כי  
7 יש לראות את המרכז כקרוב במהותו לגוף דו מהותי. ומכאן שהוא כפוף לערך השקיפות.
- 8 השאלה האם מוסדות להשכלה גבוהה הם גוף דו מהותי היא מורכבת. כך, קבעה כב' הנשיאה  
9 ביניש כי "אין חולק כי [האוניברסיטאות] משלבות בפעילותן מאפיינים ציבוריים ופרטיים  
10 כאחד" (בג"ץ 7793/05 אוניברסיטת בר-אילן נ' בית הדין הארצי לעבודה (פורסם במאגרים;  
11 2011 בפסקה 25 לפסק הדין)). "מנגד, אין לומר כי דינן של העותרות כדינן של רשויות המנהל  
12 לכל דבר ועניין" (שם). בפרשה אחרת נפסק ביחס לטכניון כי "אין חולק כי לטכניון, כמוסד  
13 מוכר להשכלה גבוהה, מאפיינים ציבוריים, אך ציבוריותו, ככזו, אינה תנאי מספיק להחלת  
14 המשפט הציבורי על כל פעולותיו האקדמיות" (עע"מ 7151/04 הטכניון – מוסד טכנולוגי  
15 לישראל נ' דץ, פ"ד נט(6) 433, 447 (2005)). ועוד קבע כב' הנשיא ברק כי "הנני סבור שלא ניתן  
16 לקבוע, בהיעדר תשתית ראייתית ובהיעדר בחינה יסודית של הנתונים הרלוונטיים, אם  
17 הטכניון הוא גוף דו-מהותי באספקטים הרלוונטיים לערעור שבפנינו, ואם כן, מה הן החובות  
18 שיש להחיל עליו מכוחו של המשפט הציבורי ומה היקפן" (שם). לעומת זאת כב' השופט,  
19 כתוארו אז, רובינשטיין ציין כי "לא אמנע מאמור, כי לטעמי מוסד להשכלה גבוהה ניתן  
20 לראותו כדו-מהותי, וגם אם ההבחנה אינה קלה, כך למצער במוסדות להשכלה גבוהה  
21 המתוקצבים על-ידי הציבור" (ע"א 8077/08 אוניברסיטת חיפה נ' בן הרוש (פורסם  
22 במאגרים; 2012 בפסקה כ"ח לפסק דינו), ומכל מקום "לא יתכן חולק כי על מוסדות להשכלה  
23 גבוהה, ובפרט כשמדובר באספקטים של פעילותם שאינם בליבת העשייה האקדמית, חלות  
24 גם נורמות מן המשפט הציבורי" (שם, בפסקה כ"ט). עוד ראו אצל אסף הראל גופים ונושאי  
25 משרה דו מהותיים 87 ואילך (2019).
- 26 כאן יכולה להיות גם חשיבות להבחנה בין מוסדות המקבלים מימון מהמדינה ובין מוסדות  
27 אקדמיים אחרים (ראו ה"פ (מחוזי ת"א) 7462-03-17 בליאכר נ' אוניברסיטת תל-אביב  
28 (פורסם במאגרים; 2019, בפסקה 11).
- 29 בנסיבות המקרה אין צורך להעמיק בכל אלה, משום שגם אם שיקול הדעת של המרכז כפוף  
30 לנורמות של שקיפות, עדיין אין המדובר בנורמות מוחלטות. כך למשל, גם לחופש המידע,  
31 המוסדר בחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, החל על רשויות מינהליות מן המניין, קיימים



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

- 1 סייגים (ראו בסעיפים 8-9 לחוק). ובמקרה הנוכחי הציג המרכז טעם טוב ומשמעותי מדוע אין  
2 הוא מעוניין לחשוף את טופסי הבחינות עצמן. מדובר בבחינות ברירה, שהמרכז מעוניין לעשות  
3 שימוש בשאלות שבהן גם בבחינות עתידיות. ככל שטופסי הבחינה יחשפו יקשה לייצר מאגרי  
4 שאלות שניתן יהיה לחזור עליהן. זהו טעם סביר, שיש להתחשב בו. גם המועצה להשכלה  
5 גבוהה הכירה בטעם זה במקרה הנוכחי, ולעמדתה כרגולטור יש משקל.
- 6 אינטרס זה של המרכז יכול לגבור על רצון הסטודנט לקבל לעיונו העתק של טופס הבחינה.  
7 אכן, זכותו מכוח החוק לעיין בבחינה ולעיין במחברת הבחינה, ולקבל העתק של מחברת  
8 הבחינה. בכך מתמלאים התנאים שקובע הדין המאפשרים לסטודנט להגיש ערעור על הציון  
9 שקיבל. שעה שמתאפשר ערעור, הרצון של המוסד האקדמי לחסות את הבחינה עצמה גובר.
- 10 23. על רקע כל האמור נמקד המבט בנסיבות המקרה הנוכחי.
- 11 מר ביאלה עיין בבחינה, שעה שצפה בסרטון. הוא קיבל לידיו את הדף ובו התשובות שסימן.  
12 דף זה הוצג, למעשה, גם במסגרת ההליך שעה שהוצגו תוצאות הבדיקה שערכה דיקנית  
13 הסטודנטים (ראו לעיל בפסקה 4). אכן, התובע טוען כי בעת הצפייה בסרטון הריץ אותו  
14 המשגיח קדימה, אך עניין זה כשלעצמו אינו פוגע בזכות העיון האפקטיבית, שהרי אין טעם  
15 בצפייה בסרטון כולו, אלא רק באותם הקטעים שבהם סומנו התשובות. התובע יכול היה  
16 להשוות את תשובותיו לתשובות שב"טופס 0" ואכן עשה זאת.
- 17 הערעור שהגיש התובע נבדק ונדחה, ולמעשה הוא נבדק על ידי מספר גורמים בלתי תלויים,  
18 שהגיעו לאותה התוצאה, ולפיה לא נפל דופי בבדיקה.
- 19 24. עוד אציין שלא מצאתי לבקש לעיין בסרטון במסגרת הליך זה, שכן אינני סבור שיש להפוך את  
20 בתי המשפט לבודקי ערעורים במוסדות האקדמיים. על בית המשפט לוודא כי התמלאו  
21 הוראות החוק, ובמקרה הזה חוק זכויות הסטודנט. על בית המשפט לבדוק כי המוסדות  
22 האקדמיים פעלו בהתאם להוראות הדין הכללי. משנמצא שכך עשו אין מקום לצעדים נוספים.  
23 ובמקרה הנוכחי משנמצא כי ניתן לתובע הבסיס המהותי לגבש את ערעורו, די בכך כדי להוביל  
24 לדחיית התביעה.
- 25 25. לא מצאתי לקבל את פרשנותו של המערער כי קמה לו זכות לקבל עותק של הסרטון המלא.  
26 אכן עניין לנו במקרה שבו התיעוד נעשה באמצעות סרטון, וזאת שעה שהבחינה הייתה  
27 מקוונת. אלא שהסרטון כולל למעשה גם את הבחינה וגם את מחברת הבחינה. נוכח המדיניות  
28 של המרכז לפיה אין הוא מאפשר קבלת עותק של הבחינה, אין מקום לאפשר קבלת עותק של  
29 הסרטון המלא. המערער צפה בסרטון. בכך הוא עיין בבחינה ובמחברת הבחינה. הוא קיבל  
30 לידיו את דף התשובות שלו, ויכול היה לבדוק האם אכן נפלה טעות בו. די בכל אלה, ולא



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

1 הופרה זכותו מכוח החוק או מכוח הדין הכללי.

2 זו גם הסיבה שלא מצאתי ממש בטענת התובע כי המרכז סטה מהוראות התקנון שלו. כזכור,  
3 סעיף 68(ג) לתקנון קובע כי "תלמיד רשאי לקבל העתק של מחברת הבחינה שלו, [ו]לקבל  
4 אפשרות להוריד העתק של מחברת הבחינה שלו מאתר האינטרנט של המרכז". התקנון עומד  
5 אפוא בהלימה עם חוק זכויות הסטודנט. הוא לא מקנה זכות עיון עודפת. גם הוא ממקד המבט  
6 בזכות לקבל העתק של מחברת הבחינה. זכות זו נשמרה.

7 26. ניתוח זה מוביל אותי להימצא בתמימות דעים עם עמדת המל"ג כפי שהובעה במסגרת ההליך  
8 שלפני. וכך רשמה בתגובתה (פסקאות 10 ואילך לתשובה לבקשה לסעד זמני):

9 הטענה העומדת בבסיס ההליך, הינה למעשה כי הוראת החוק  
10 האמורה, המקנה לסטודנט זכות לעיין במחברת הבחינה ולקבל  
11 העתק ממנה, חלה גם ביחס לקבלת העתק מטופס השאלות במבחן  
12 רב ברירתי ("מבחן אמריקאי") בכלל, וגם ב"מבחן אמריקאי"  
13 שנעשה באופן מקוון בפרט. ויוזכר כי ענייננו עוסק בנסיבות בהן אין  
14 מדובר ב"מחברת בחינה" של ממש אלא בסרטון המתעד את האופן  
15 בו הסטודנט השיב לשאלות בבחינה...

16 מטרתה העיקרית של הוראת סעיף 15(ג) לחוק זכויות הסטודנט היא  
17 לאפשר לסטודנטים למצות את זכות הערעור על ציוני הבחינות (ר'  
18 סעיף 15(ד) לחוק זכויות הסטודנט). בנסיבות העניין העובדה  
19 שניתנה לתובע זכות עיון בסרטון הבחינה וניתנה לו אפשרות לצלם  
20 את טופס המענה למבחן (ר' נספח א' לסעד זמני) די בה כדי לעמוד  
21 בדרישת החוק.

22 דברים אלה מקובלים עלי, והם תואמים את המסקנות אליהן הגעתי. אכן לבית המשפט נכונו  
23 עלילות הפרשנות. לו ולא לרגולטור. ועדיין לעמדת הרגולטור, כמאסדר את התחום הרלוונטי,  
24 יש משקל בהליך הפרשני. זאת נוכח היכרותו העמוקה והשוטפת את התחום העומד לבחינה,  
25 תרתי משמע (ראו הדיון אצל אהרן ברק פרשנות החקיקה 793 ואילך (תשנ"ג)). עמדת  
26 המאסדר, בנסיבות המקרה הנוכחי, מחזקת אפוא את המהלך הפרשני שבוצע על ידי בפסק  
27 דין זה.

28 27. לא מצאתי צידוק בטענות נוספת שהעלה התובע כדי לסטות מהמסקנה אליה הגעתי.

29 כך, מר ביאלה הפנה לפסק הדין בעניין רע"א 9808/02 כץ נ' מילמן, פ"ד נח(2) 901, 909  
30 (2004)(להלן: עניין כץ), שם פסק כב' השופט, כתוארו אז, חשין כי "פירוש לזכות העיון כזכות



## בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1926-06-22 ביאלה נ' המרכז האקדמי למשפט ולעסקים (ע"ר) ואח'

1 שאינה פורשת עצמה על זכות לצלם את המסמכים, יש בו כדי למנוע מן המערערת זכות טיעון  
 2 כנדרש". בעניין כץ דובר ברצון של מתדיינת בבוררות שיתאפשר לה לצלם מסמכים שנסמך  
 3 עליהם רואה חשבון, ונפסק כי יש לאפשר לה לעשות כן ולא להסתפק בעיון בלבד. אלא  
 4 שדברים אלה משקפים את מצב הדברים הכללי בתחום ההתדיינות האזרחית בבתי המשפט  
 5 ובבוררות. ובנסיבות המקרה הנוכחי עומד מצב דברים קונקרטי הנוגע בערעורים על ציוני  
 6 בחינות במוסדות אקדמאיים. וכידוע, הספציפי גובר על הכללי. בנוסף, אפילו במסגרת  
 7 ההתדיינות האזרחית הכללית ישנם מקרים שבהם אינטרסים כאלה ואחרים גוברים על זכות  
 8 ההעתקה ואף על זכות העיון של המתדיין (ראו בהרחבה אצל יצחק עמית **חסינות ואינטרסים**  
 9 **מוגנים: הליכי גילוי ועיון במשפט האזרחי והפלילי (2021)**). מכל מקום, במקרה הנוכחי עניין  
 10 לנו בהסדר מאוזן הקובע את גבולות העיון מזה וההעתקה מזה במוסדות להשכלה גבוהה.

### התוצאה

11  
 12 28. התובענה נדחת.

13 בשים לב לכך שמתכונת הדיון חסכה עלויות נכבדות; ושהתובע הוא אדם פרטי, שהעלה לדיון  
 14 סוגיה פרשנית בעלת חשיבות, מצאתי לפסוק את ההוצאות על הצד המתון.  
 15 התובע ישא בהוצאות שכ"ט ב"כ הנתבע 1 בסך 10,000 ₪ בתוספת מע"מ ובהוצאות שכ"ט  
 16 ב"כ הנתבעת 2 בסך 5,000 ₪ בתוספת מע"מ.

17 29. זכות ערעור כדין.

18 המזכירות מתבקשת לסגור את התיק.

19 ניתן היום, י"ב טבת תשפ"ד, 24 דצמבר 2023, בהעדר הצדדים.

20  
 21  
 22 גרשון גונטובניק, שופט  
 23  
 24  
 25

